

RaaseHule- hulevedet hallintaan Raaseporissa

1.1.2023-15.6.2025

Sisällys

Johdanto	3
Hankkeen toteutus	4
Yhteistyö ja vuorovaikutus	4
Tulokset	5
Viestintä	6
Haasteet ja ongelmat	6
Yhteenveto ja johtopäätökset	7
Liitteet	7

Johdanto

RaaseHule – hulevedet hallintaan Raaseporissa -hanke toteutettiin ajalla 1.1.2023-15.6.2025. Hankkeen päätoteuttaja oli Raaseporin kaupunki. Ympäristöministeriö rahoitti hanketta 48 000 eurolla Vesiensuojelun tehostamisohjelmasta.

Raasepori on rannikkokaupunki, johon kuuluu laaja saaristovyöhyke. Tämä asettaa tiukat vaatimukset jäte- ja hulevesisuunnittelulle. Kaupunkia halkovien pitkien lahtien ekologinen tilanne on välttävä ja eteläisten rannikkovesien tilanne on huono. Sisävedet ovat toistaiseksi hyväkuntoisia. Raasepori on pinta-alaltaan hyvin laaja ja levittäytyy useamman tiiviin kyläkeskuksen ympärille. Kaupungissa on kaksi suurempaa keskustaaajamaa, Tammisaari ja Karjaa.

Kaupunkia määrittää vilkas tie- ja veneliikenne sen sijaitessa keskeisesti Hangon sataman ja valtateiden yhteydessä. Kaupungin historiallinen rakenne, maantiede sekä sen mahdollistamat toiminnot ajavat vahvaa kuormitusta kaupungin vesistöihin. Maankäytön ja rakentamisen suunnittelu pyrkii samanaikaisesti suojelemaan alueen arvokasta rakennusperintöä, että löytämään ratkaisuja lisääntyviin ympäristöriskeihin.

Osaaminen ja motivaatio vesistönsuojeluun on organisaatiossa korkealla. Kaupunki hakee aktiivisesti rahoitusta vesistöjensuojeluun sekä tukee paikallisten vesiensuojeluyhdistysten toimintaa. Vesiensuojelua ei kuitenkaan ole toistaiseksi huomioitu strategisella tasolla, vaan se on keskittynyt yksittäisiin toimenpiteisiin. Samalla esimerkiksi taajamien vesien ravinnekuormitusta ei ole huomioitu kehityskohteissa. Tämä on aiheuttanut vakavan puutteen maankäytön suunnittelulle ja ympäristönsuojelulle. Tarve hulevesien ja jätevesien hallinnan kehittämiseen on noussut esiin sekä kaupunkiorganisaation että yhteistyökumppaneiden keskusteluissa.

Hulevesien hallintaa ei ole toistaiseksi huomioitu kokonaisvaltaisesti strategisella tasolla. Ennen hanketta Raaseporin kaupunki oli kartoittanut organisaation hulevesihallinnan nykyistä tilannetta sekä kunkin osatoimijan tietotarpeita. Sekä kaupungin sisällä että yhteistyöviranomaisten kesken tunnistettiin, että suurin tarve on muodostaa yhtenäinen toimintalinjaus ja selkeämpi kuva hallinnan kokonaisuudesta. Keskusteluissa oli myös tunnistettu tarve lisätä sisäistä tiedonvälitystä ja vahvistaa viranomaisten välistä yhteistyötä.

Hulevesiä koskeva tieto on kaupunkiorganisaatiossa hajautunutta. Toimijoiden ohjelmistot, tiedostomallit ja niiden saatavuus eroavat toisistaan. Kehitystyöltä toivottiin eri aineistojen saamista avoimesti tarkasteltaviksi kaikkien asianomaisten kesken, jotta kokonaisvaltainen laadullinen hulevesien hallinta olisi mahdollista.

Samanaikaisesti tiedonhallinnan kehitystä jarruttaa resurssipula. Kaupungin informaatiotekniikan palveluilla ei ole tarvittavia tiedollisia, rahallisia tai ajallisia resursseja luoda keskitettyä aineistopankkia. Keskeisin rajoite on teeman vaatima asiantuntijuus.

RaaseHule-hankkeessa Raaseporin kaupungin ensisijaisena tavoitteena oli laatia kaupungille hulevesiohjelma. Hulevesiohjelman tueksi tarvittiin hulevesien hallintaa koskevien tietojen kokoamista, analyysia ja keskitettyä, yhtenäistä tiedonhallintaa.

Hankkeen kokonaisbudjetti oli 60 000 euroa, josta omarahoitusosuus oli 12 000 euroa.

Hankkeen toteutus

Hanke käynnistyi huhtikuussa 2023. Heti alussa aloitettiin hankkeen limittäminen Uudenmaan HULEVET-hankkeen toimenpiteiden kanssa suuremman hyödyn saamiseksi. HULEVET-hankkeen osatoimintoja Raaseporissa koordinoi Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry (LUVY).

Hankkeen konsultiksi valittiin Ramboll, jonka kanssa tehtiin yhteistyötä kevääseen 2024 asti. Konsultti järjesti kaksi työpajaa kaupungin henkilöstölle 15.2. ja 7.3.2024. Ennen niitä pidettiin HULEVET-hankkeen kanssa työpajoja riskialueiden kartoittamiseksi. Samalla pidettiin sarja pienempiä työpajoja Rambollin johdolla tiedonhallinnon tarpeiden esiselvittelyä varten.

HULEVET-hankkeessa tavoitteena on ollut kehittää hulevesien määrällistä ja laadullista hallintaa kunnan eri toimijoiden välisenä yhteistyönä. Muutenkin yhteistyötä on vahvistanut kuntien välinen keskustelu esim. eri teemaan liittyvissä tapahtumissa, joissa on opittu toistemme kokemuksista. Työpajoissa todettiin myös, että kunnan eri toimijoiden välinen yhteistyö on tärkeää ja hulevedet yhteinen asia. HULEVET-hanke on myös osallistunut kaupungin hulevesiohjeistuksen valmisteluun.

Ramboll laati keväällä 2024 hulevesiohjelman luonnoksen. Sen pohjalta kaupunki perusti syksyllä 2024 hulevesityöryhmän, joka jatkaa ohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden suunnittelua sekä toteuttamista. Hulevesiohjelmaa alettiin viimeistellä kevään 2025 aikana hulevesityöryhmässä. Keväällä 2025 toteutettiin myös hulevesiin liittyvien riskikartta-aineistojen vienti kaupungin omaan karttapalveluun.

Hanke toteutui aikataulun mukaisesti, mutta hulevesiohjelman viimeistely ja poliittiseen päätöksentekoon sekä käytäntöön vieminen jäi vielä kesken. Asukkaille suunnatun hulevesioppaan kokoaminen aloitettiin yhdessä HULEVET-hankkeen kanssa, mutta työ ei tullut päätökseen hulevesiohjelman viimeistelyn viivästymisen vuoksi.

Yhteistyö ja vuorovaikutus

Hulevesiohjelmaa valmisteltaessa hyödynnettiin mm. työpajatyöskentelyä, jonka puitteissa Raaseporin eri hallintokunnat pääsivät keskustelemaan hulevesien hallintaan liittyvistä ongelmista, jakamaan kokemuksia ja pohtimaan hallintokuntien välisen vuorovaikutuksen kehittämisen tarpeita.

Tärkeimpiä esiin nousseita kehitettäviä hallinnollisia tehtäviä Raaseporissa hulevesiin liittyen ovat:

1. Hallintokuntien välinen työnjako, tehtävät ja vastuut (Raaseporin hulevesiryhmän perustaminen)
2. Hulevesiselvitykset osana maankäytön suunnittelua (valuma-alueittakaava/YK, AK, hankekohtaiset selvitykset)
3. Hulevesitulvariskien tunnistaminen ja varautuminen
4. Hulevesiin liittyvän tiedon saatavuuden ja käytettävyyden parantaminen
5. Eri hallintokuntien välinen yhteistyö kunnallisteknisessä suunnittelussa ja rakentamisessa
6. Hulevesivisio Raasepori: Kokonaisvaltainen ja systemaattinen hulevesienhallinnan kehittäminen valittujen periaatteiden mukaisesti (hulevesien hallinta yleisillä alueilla vs. kiinteistöillä)
7. Rakennusvalvonta ja rakentamisen aikaisten hulevesien hallinta

8. Hulevesistä aiheutuvan ympäristökuormituksen seuranta ja vähentäminen

Tarvittavien tiedonhallinnan esitietojen selvittämiseksi ja nykytilan kartoittamiseksi toteutettiin yhteensä viisi (5) keskustelemaa haastattelua. Haastateltaviksi toiminteiksi valikoitui organisaation osia, joilla tiedettiin olevan keskeinen rooli hulevesitietoon liittyen. Haastatellut toiminnot olivat Raaseporin kaupungin kaavoitus, ympäristötoimi, rakennusvalvonta ja yhdyskuntatekniikka sekä Raaseporin Vesi.

Haastattelut toteutettiin n. yhden (1) tunnin mittaisena Teams-virtuaalikokouksena, jonka aikana kartoitettiin haastateltavien näkemyksiä eri teemoista hulevesitiedon tiedonhallintaan liittyen. Tilaisuuksissa käytiin avointa keskustelua teeman ympärillä ja keskustelua ohjasi ennalta haastateltaville tutustuttavaksi lähetetty sisältö- ja kysymyslista.

Hulevesien tiedonhallinnan teemaa käsiteltiin myös työn aikana järjestetyssä toisessa työpajassa. Konsultti taustoitti tilaisuudessa tiedonhallinnan selvitystyön tarkoitusta ja tavoitteita sekä esitteli työn etenemistä ja esiselvityksessä esiin nousseita keskeisiä havaintoja tiedonhallinnan nykytilasta. Tilaisuuden lopuksi toteutettiin ryhmätyö, jossa osallistujat jaettiin neljään (4) ryhmään.

Esiselvityksen, haastattelujen, käydyn dialogin ja työpajatyöskentelyn myötä keskeiset havainnot hulevesitiedon tiedonhallinnan nykytilasta jaoteltiin seuraavasti:

- 1) Organisaatiotason toiminta ja prosessit
- 2) Teknologia ja järjestelmät
- 3) Tiedon hyödyntäminen
- 4) Roolit ja vastuut

Konsultin ehdotusten pohjalta perustettiin monialainen hulevesityöryhmä, joka alkoi myös työstää kunnan omaa hulevesiohjelmaa valmiiksi. Tärkeä osa hulevesityöryhmän toimintaa ovat tapaamiset, joissa keskustellaan mm. hulevesiin liittyvistä ongelmakohtista ja mahdollisista ratkaisuista. On erittäin hyödyllistä saada samojen asioiden eri näkökulmat tuotua saman pöydän ääreen ja keskustella avoimesti. Samalla sitoutetaan kaikki toimijoita yhteisiin tavoitteisiin.

Keskeinen havainto on liittynyt juuri tarpeeseen selkeyttää vastuuta ja parantaa tiedonjakamista ja -hallintaa.

Tulokset

Hankkeen aikana onnistuttiin lisäämään tietoisuutta hulevesistä eri puolilla kuntaorganisaatiota. Samalla heräteltiin keskustelua ja luotiin uudenlaista hulevesiin liittyvää yhteistyötä eri toimijoiden välille. Konkreettisesti tämä näkyy osastorajat ylittävän hulevesityöryhmän perustamisena. Työryhmä on ensimmäinen askel kohti yhteisen hulevesinäkömyksen luomista.

Hankkeessa tunnistettiin ongelmakohtia ja haasteita, jotka liittyvät hulevesiin. Etenkin aiheen monialaisuus tekee siitä vaikeasti hallittavan. Hulevedet koskettavat monia, mutta mikään taho ei tunne koko asiaa kunnolla omakseen eli omistajuus hulevesiin on heikkoa tai olematonta.

Tavoitteiden mukaisesti laadittiin konsultin kanssa yhteistyössä pohja hulevesiohjelmalle, joka luo suuntaviivoja hulevesityön jatkolle. Hulevesityöryhmän tehtävänä on jatkossa hulevesiohjelman

tiivistäminen lopulliseen muotoonsa sekä sen vieminen poliittiseen päätöksentekoon ja käytäntöön.

Yhteinen tiedonhallintatyökalu on kaupungin oma karttapalvelu Louhi. Hulevesiin kootut riskikartta-aineistot vietiin karttapalveluun, mistä ne ovat nyt kaikkien saatavilla.

Viestintä

Hankkeen viestintää on toteutettu suomeksi ja ruotsiksi, jotta on saavutettu mahdollisimman laaja yleisö. Kanavina on ollut käytössä kaupungin nettisivut ja somekanavat sekä lehdistötiedotteet.

Hankkeelle rakennettiin oma alisivustonsa kaupungin kotisivuille:

<https://www.raseborg.fi/fi/liikenne-kadut-ja-yleiset-alueet/raasehule-projekti-2023-2025/>

Vuoden 2023 aikana viestinnässä keskityttiin työpajoihin toivottujen osallistujien informointiin hankkeesta. Viestintää toteutettiin mm. uutiskirjein sähköpostitse sekä kaupungin intranetissä.

Kaupungin saamasta hankerahoituksesta julkaistiin lehdistötiedote 29.5.2023. Hankkeesta uutisoivat ainakin Yle Svenskan paikallistoimitus sekä Västra Nyland. Kesällä 2024 julkaistiin tiedote valmistuneesta hulevesivisiosta, josta uutisoivat myös paikallislehdet.

Tiedotteet:

29.5.2023 Raaseporin kaupungille rahoitusta hulevesien hallinnan kehittämiseen

<https://www.epressi.com/tiedotteet/kaupungit-ja-kunnat/raaseporin-kaupungille-rahoitusta-hulevesien-hallinnan-kehittamiseen.html>

17.6.2024 Raasepori ottaa hulevedet hallintaan – hulevesivisio valmis

<https://www.epressi.com/tiedotteet/ymparisto-ja-luonto/raasepori-ottaa-hulevedet-hallintaan-hulevesivisio-valmis.html>

Medianäkyvyys:

12.4.2023 Yle Västnyland: Raseborg får statliga pengar för att satsa på dagvatten

<https://svenska.yle.fi/a/7-10032402>

19.6.2024 Västra Nyland: Ny plan för dagvattenhanteringen i Raseborg

<https://www.vastranyland.fi/artikel/ny-plan-for-dagvattenhanteringen-i-raseborg/>

11.7.2024 Etelä-Uusimaa: Hulevedet hallintaan ennen suurempia ongelmia

Haasteet ja ongelmat

Eri toimijoiden näkemysten ja tarpeiden yhteensovittamisen ja yhteisten suuntaviivojen löytyminen vie aikaa, mistä syystä työn vieminen käytäntöön etenee melko hitaasti. Hulevedet eivät ole tärkeysjärjestyksessä kovin korkealla useilla tahoilla, ainakaan ennen kuin niistä aiheutuu konkreettisia ongelmia, joihin tulee reagoida.

Henkilöstövaihdokset ja työtehtävien sekä vastuiden muutokset organisaation sisällä aiheuttivat etenkin hankkeen loppuvaiheessa sen, että työ ei edennyt kovin tehokkaasti tai yhtenäisesti. Tähän tulisi jatkossa varautua paremmin, jotta aina on selkeästi tiedossa, kenen vastuulla asian johtaminen on, ja että siihen varataan riittävästi aikaa.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Hankkeen ansiosta kuntaorganisaatiossa hulevesiin liittyvät tiedot ja taidot ovat lisääntyneet ja vastuualueet ja roolit ainakin osittain selkeytyneet. Lisäksi hulevesiin liittyvää tiedonvaihtoa on kehitetty ja hulevesityöryhmä on perustettu. Näin ollen jatkoa ajatellen käytössä on nyt toimiva foorumi ja kanava, joka parantaa yhteistyötä ja tiedonvaihtoa eri osastojen välillä ja mahdollistaa paremman hulevesien hallinnan tulevaisuudessa.

Hulevesitiedon ja -ymmärryksen lisääntymisen ansiosta viranhaltijat pystyvät jatkossa myös entistä paremmin tarjoamaan neuvontaa asukkaille hulevesiin liittyen. Tiedonhallinnan kehitystyötä jatketaan hankkeen aikana saatujen tietojen ja kokemusten pohjalta. Karttapalvelu Louhi toimii keskeisenä tiedonhallinnan kanavana.

Tiedonhallintaan liittyen puolestaan tarvitaan vielä lisää ymmärrystä, kokonaiskuvan hahmottamista sekä vastuiden nimeämistä. Hankkeessa tuotettu tiedonhallinnan raportti auttaa valitsemaan, mistä lähdetään liikkeelle, mutta se ei luonnollisestikaan poista resurssointiin ja tiedonhallinnan osaamiseen liittyviä ongelmia.

Liitteet

1. Ramboll: RaaseHule - Hulevesiohjelman valmistelu
2. Ramboll: RaaseHule – Hulevesitiedon hallinnan selvitys
3. Ramboll: Hulevesiohjelman esittely